

# **PRAVNO KNJIŽNIČARSTVO: O POTREBNIM KOMPETENCIJAMA KNJIŽNIČARA**

## **LAW LIBRARIANSHIP: A DISCUSSION ON THE REQUIRED COMPETENCES FOR A LIBRARIAN**

*Dejana Golenko*

Pravni fakultet, Sveučilište u Rijeci

[dejana@pravri.hr](mailto:dejana@pravri.hr)

UDK / UDC 34: 027.7

Pregledni rad / Review paper

Primljeno / Received: 30. 10. 2018.

Prihvaćeno / Accepted: 24. 12. 2018.

### ***Sažetak***

**Cilj / svrha.** S obzirom na nedovoljnu istraženost teme pravnog knjižničarstva u Republici Hrvatskoj, cilj je rada bio uvidom u pregled svjetske literature dobiti dublji uvid u razumijevanje konteksta pravnog knjižničarstva i potrebnih kompetencija knjižničara za rad u pravnim knjižnicama s obzirom na današnje zahtjeve tržišta rada, promjene u visokoškolskom obrazovanju te nagli i brzi razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Svrha je rada skrenuti pozornost na važnost razvijanja specifičnih kompetencija i vještina za rad u pravnim knjižnicama te važnost poimanja holističkog i interdisciplinarnog pristupa pravnom knjižničarstvu, kao i na važnost cjeloživotnog obrazovanja pravnog knjižničara. Iz navedenoga proizlaze sljedeća istraživačka pitanja: što obuhvaća pojam pravnog knjižničarstva, tko su pravni knjižničari, koje kompetencije i vještine moraju posjedovati za rad u pravnim i srodnim knjižnicama te što poslodavci očekuju od pravnog knjižničara s obzirom na zahtjeve današnjeg tržišta rada?

**Pristup / metodologija.** Korištena metodologija obuhvatila je kvalitativni pristup u istraživanju, koji je obuhvatio metodu analize sadržaja. Jedinica analize bila je informacija o znanjima, kompetencijama i vještinama knjižničara u pravnim knjižnicama.

**Rezultati.** Analizom pregleda literature može se uočiti da bi s obzirom na današnje zahtjeve tržišta rada knjižničari koji rade u pravnim knjižnicama trebali pored knjižničarskih znanja posjedovati i znanja iz područja prava te razvijati potrebne cjeloživotne kompetencije i vještine, kao što su razvijanje pedagoških kompetencija, vještine *informatijske* i *informatičke pismenosti* te unapređivanje stručnih vještina kao bitnih preduvjeta za ispunjavanje mnogobrojnih zahtjeva radnog mjesta.

**Praktična primjena.** Na praktičnoj razini daju se smjernice o važnosti stvaranja kompetencijskog profila knjižničara zaposlenih u pravnim knjižnicama.

**Originalnost/vrijednost.** Na teorijskoj razini, s obzirom na mali broj objavljenih radova i nedovoljnu istraženost teme pravnog knjižničarstva u Republici Hrvatskoj, daje se detaljniji uvid u kontekst pravnog knjižničarstva i rada pravnog knjižničara.

**Ključne riječi:** kompetencije visokoškolskog knjižničara, pravni knjižničari, pravno knjižničarstvo

### **Abstract**

**Aim / purpose.** Because of the insufficient previous research on the topic of law librarianship in the Republic of Croatia, the aim of the paper was to gain insight into the context of law librarianship and the necessary competences for librarians who work in the law libraries, particularly in the view of today's labor market demands, changes in higher education, and the rapid development of information and communication technologies.

The purpose of the paper is to draw attention to the importance of developing specific competencies and skills for working in law libraries, the importance of understanding a holistic and interdisciplinary approach to law librarianship as well as the importance of lifelong education for law librarians.

The following research questions arise from the aforementioned: What does the concept of law librarianship mean? Who are law librarians? What competencies and skills must they have for working in law and related libraries? What do employers expect from a law librarian with regard to the demands of today's labour market?

**Approach / methodology.** The methodology used included a qualitative approach to the research, which included the content analysis method. The analysis unit for the research was the information on the knowledge, competences, and skills of librarians.

**Findings.** The analysis of a selection of literature has shown that, in view of today's labour market demands, the librarians working in law libraries should possess, besides librarianship knowledge, the knowledge in the field of law and continuously develop the necessary lifelong competences and skills, such as the development of pedagogical competences, information and information skills literacy, enhancing professional skills as essential preconditions in order to fulfil numerous job requirements.

**Practical implications.** At the practical level, the discussion on the topic has been opened and the guidelines for the competency profile of librarians employed in law libraries have been given.

**Originality/value.** At the theoretical level, considering the small number of published papers and insufficient exploration of the topic of law librarianship in the Republic of Croatia, a more detailed insight into the context of law librarianship and the work of librarians in law libraries is given.

**Keywords:** the competences of an academic librarian, law librarians, law librarianship

## 1. Uvod – općenito o pravnom knjižničarstvu

Pravno knjižničarstvo relativno je nova disciplina unutar knjižničarske struke. Premda je zabilježen velik broj privatnih pravnih knjižnica tijekom stoljeća, prve pravne knjižnice na visokoškolskim ustanovama, kao i prva strukovna udruženja pravnih knjižničara (npr. Američko udruženje pravnih knjižničara (AALL)), u današnjem smislu formiraju se početkom devetnaestog stoljeća, ponajprije na području anglosaksonskih pravnih sustava.<sup>1</sup> U početku su u središtu pravnog knjižničarstva bile ponajprije visokoškolske knjižnice, a kasnijim razvojem pravne profesije uključuju se i druge knjižnice iz područja pravosuđa, državnih i srodnih institucija. Danas pravne knjižnice opslužuju ne samo sveučilišta i visokoškolske ustanove već i brojne vladine agencije, zakonodavce i njihovo osoblje, različite vrste sudova, odvjetnička društva, korporacije, odvjetničke urede i međunarodne agencije.<sup>2</sup>

Tako se primjerice u Sjedinjenim Američkim Državama, državi s dugom tradicijom pravnog knjižničarstva, pravne knjižnice mogu podijeliti u tri temeljne kategorije: knjižnice na visokoškolskim ustanovama (pravnim fakultetima), knjižnice pri državnim tijelima na nacionalnoj, državnoj i lokalnoj razini te privatne pravne knjižnice. S obzirom na specifične zahtjeve institucija u kojima rade, i poslovi knjižničara mogu se znatno razlikovati. Primjerice na visokoškolskim ustanovama od knjižničara se očekuje veća povezanost s nastavnim procesom te pored informacijske uloge osobito dolazi do izražaja obrazovna uloga knjižnice. Usko surađuju sa znanstveno-nastavnim osobljem i upućuju studente prava na učinkovite pravne tehnike istraživanja, organiziraju različite programe informacijskog opismenjava-

---

<sup>1</sup> AALL je akronim za *American Association of Law Libraries*, tj. Američko udruženje pravnih knjižnica, koje je utemeljeno 1906. godine. Usp. American Library Association (ALA). [citirano 2018-02-02]. Dostupno na: <https://www.aallnet.org/>. Jedan od najznačajnijih knjižničara toga doba svakako je Frederick C. Hicks (1875.–1956.), predsjednik AALL-a u dva mandata (1919.–1920. i 1920.–1921.), koji je uvelike promicao važnost pravnog knjižničarstva. Vidi više u: Butler, H. A. Frederick Hicks's strategic vision for law librarianship. // *Law Library journal* 98, 2(2006), str. 367. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/lj98&div=29&id=&page=>; Panella, D.; E. Mount. *Basics of law librarianship*, New York: London Haworth Press, 1991. Str. 4.; Panella, D.; E. Mount. *Basics of law librarianship*, New York: London Haworth Press, 1991. Str. 4.

<sup>2</sup> Vidi više u: *Types of law libraries (AALL)*. [citirano: 2018-02-02]. Dostupno na: <https://www.aallnet.org/careers/about-the-profession/types-of-law-libraries/>.

nja u području prava te upravljaju knjižničnim zbirkama.<sup>3</sup> U SAD-u zakonodavna i državna tijela, kao što su npr. Vrhovni sud te brojne federalne i državne agencije, imaju svoje knjižnice. Knjižničari zaposleni u tim knjižnicama rješavaju ponajviše informacijske upite svojih korisnika i bave se provođenjem pravnih istraživanja, izradom sustavnog pregleda literature u pojedinim područjima prava te poznavanjem tehnika pretraživanja, korištenjem i vrednovanjem pravnih izvora i baza podataka. Radi se o specifičnim korisničkim skupinama, kao što su suci i drugi pravni praktičari (odvjetnici, javni bilježnici itd.). Knjižničari zaposleni u privatnom sektoru najčešće rade u knjižnicama pri odvjetničkim društvima i uredima. Njihove su usluge određene veličinom i prirodom matične organizacije i opsegom njihovih knjižničnih zbirki. Većina takvih knjižnica relativno je mala, pa knjižničari obavljaju različite poslove, kao što su primjerice pravno istraživanje, poznavanje specifičnosti pravnih izvora informacija, provođenje i korištenje različitih bibliografskih uputa u području prava, pretraživanje pravnih baza podataka, sustavno praćenje trendova u specifičnim područjima prava i izrada pravnih bibliografija.<sup>4</sup>

S druge strane, u Republici Hrvatskoj najveći broj pravnih knjižničara zaposlen je na pravnim fakultetima u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu. Pored visokoškolskih institucija, pravni knjižničari zaposleni su i u različitim vrstama sudova te u Hrvatskom saboru, ali nisu zabilježeni slučajevi rada knjižničara u privatnim pravnim knjižnicama, pri odvjetničkim društvima i uredima.<sup>5</sup> Na visokoškolskim knjižnicama knjižničari su više povezani s obrazovnim procesom i pružaju kvalitetne knjižnično-informacijske usluge znanstveno-nastavnom osoblju, studentima, pravnim praktičarima itd. Knjižnice pri sudovima ponajviše prikupljaju, izgrađuju i organiziraju specifične zbirke knjižnične građe, održavaju i razvijaju knjižnične baze podataka, izrađuju informacijska pomagala (biltene, primjere i bibliografije), pružaju informacijske usluge i provode tematska pretraživanja za užu krug korisnika. Primjerice Knjižnica Hrvatskoga sabora nije otvorena za javnost. Uslugama knjižnice mogu se, pored saborskih zastupnika, koristiti djelatnici Ustavnog suda Republike Hrvatske, Vlade Republike Hrvatske te Ureda pučkog pravobranitelja Republike Hrvatske, ali i vanjski korisnici za potrebe znanstvenoistraživačkog rada.<sup>6</sup>

Pri definiranju pravnog knjižničarstva treba imati na umu važnost pravnih informacija za širu društvenu zajednicu i njihov velik utjecaj u svakodnevnom životu pojedinca.<sup>7</sup> Specifičnosti prava kao znanstvene discipline i pravnih informacija stoga su najvažnije u određivanju kompetencijskog profila pravnih knjižničara, a

---

<sup>3</sup> Isto.

<sup>4</sup> Isto.

<sup>5</sup> Knjižnica Hrvatskoga sabora. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.sabor.hr/knjiznica>].

<sup>6</sup> Vidi Knjižnica Hrvatskoga sabora (Korisnici). [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.sabor.hr/korisnici>.

<sup>7</sup> Visković, N. Teorija države i prava. Centar za dopisno obrazovanje: Birotehnika: Zagreb, 2001. Str. 12–14.

pravno knjižničarstvo upravo je time i pronašlo svoj identitet i odgovarajuće mjesto u širim knjižničarskim krugovima.

## 2. Specifičnosti prava i pravnih informacija

Da bi se razumjelo pravno knjižničarstvo i postavio kompetencijski okvir pravnih knjižničara, osvrnut ćemo se ponajprije na temeljna obilježja znanstvene discipline prava i pravnih informacija te dati kratak pregled specifičnosti pravnih izvora, citiranja pravnih akata te pravnih baza podataka.

### 2.1. Specifičnosti pravne znanosti

Visković ističe da je pravo *društvena znanost kojoj su glavni objekti proučavanja država i pravo*.<sup>8</sup> Ona obuhvaća tzv. konkretne pravne znanosti koje detaljno opisuju i objašnjavaju pravo određenog društva, i to područja europskoga kontinentalnog pravnog kruga i angloameričkoga pravnog kruga. S druge strane postoje i tzv. teorijske pravne znanosti (discipline) koje ne izlažu znanje o pojedinim nacionalnim pravnim granama, već znanje o bitnim i općim osobinama prava i država, tj. o elementima od kojih se sastoji svako pravo ili barem veći dio pravnih poredaka.<sup>9</sup>

### 2.2. Tumačenja prava

U tumačenju prava nužno je razlikovati tzv. anglosaksonski pravni krug od europskoga kontinentalnog pravnog kruga.<sup>10</sup> Naime u europskom kontinentalnom krugu (unutar kojeg se nalazi i Republika Hrvatska) sudovi sude na temelju ustava i zakona, pri čemu sudska praksa nema odlučujući utjecaj u rješavanju pravnih sporova.<sup>11</sup> Nasuprot tomu, u anglosaksonskom pravnom krugu (npr. SAD, Velika Britanija) sudovi se pri rješavanju sporova vode ponajprije sudsom praksom, koja je prema pravnoj snazi izjednačena sa zakonima, a kojih ima neusporedivo manje u odnosu na zemlje europskoga kontinentalnog kruga, tzv. *case law*-sustav koji uključuje sustav *precedenata*.<sup>12</sup> Zbog navedene razlike specifičnosti se prava ne uočavaju samo u korištenju specifičnih pravnih informacijskih izvora koji su važni u svakodnevnom radu pravnog znanstvenika i pravnog praktičara, već otud

---

<sup>8</sup> Isto.

<sup>9</sup> Isto.

<sup>10</sup> Vićan, D. M.; B. Smerdel; Z. Pavić. Engleski za pravnike. Narodne novine: Zagreb, 2008. Str. 62.

<sup>11</sup> Članak 5. „U Republici Hrvatskoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom, a ostali propisi i s Ustavom i sa zakonom.“ Usp. Ustav Republike Hrvatske: (pročišćeni tekst). // Narodne novine 41, 705(2001). [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/232289.html>.

<sup>12</sup> Tzv. *case law*-sustav koji uključuje sustav *precedenata*. Pravo se temelji na sudskoj praksi, posebno na *precedentima* (def. *judicial precedent*). Vićan, D. M.; B. Smerdel; Z. Pavić. Nav. dj., str. 62.

proizlaze i zahtjevi nastavnog osoblja u pojedinim predmetima za većim korištenjem zakona u odnosu na sudsku praksu (ili obrnuto) ili pak za podjednakom zastupljenošću obaju izvora.

### **2.3. Pravni izvori informacija**

Prema Ryeskom<sup>13</sup> u većini područja znanosti najčešći primarni oblik znanstvene komunikacije za izučavanje pojedine discipline ili predmeta jesu knjige i znanstveni časopisi. Za područje prava to ne važi. U području prava u primarne izvore zapravo spadaju zakoni, zakonske odredbe, uredbe, direktive, sudske odluke. Ustavi i zakoni spadaju u zakonodavne dokumente i kodificirani su prema pojedinom predmetnom području prava. Sudske su odluke primjena i tumačenje zakona kroz sudsku praksu.

Visković<sup>14</sup> definira pravne akte te što sve oni mogu obuhvaćati. Tako navodi da se opći akti ili propisi (ustav, zakoni, ukazi, uredbe, pravilnici, odluke, naredbe, uputstva, statuti i odluke, presude i upravna rješenja) nazivaju formalnim izvorima prava.<sup>15</sup>

### **2.4. Citiranje pravnih akata**

Pravila citiranja također se razlikuju u odnosu na druga znanstvena područja jer, pored poznavanja stilova citiranja knjige ili znanstvenog članka, pravnici moraju poznavati i primijeniti pravila citiranja pravnih akata (ustava, zakona, ukaza, uredbi, pravilnika, odluka, naredbi, uputstava, statuta i odluka, presuda i upravnih rješenja). To se posebno očituje zbog pojave novih grana i disciplina u području prava. Primjerice kako bi znali pravilno primijeniti pravo Europske unije, moraju poznavati specifičnosti europskih pravnih propisa, ali i njihova pravila citiranja.<sup>16,17</sup>

Brojne generacije pravnih znanstvenika, studenata prava i drugih pravnih stručnjaka u pisanju svojih radova godinama se oslanjaju i na tzv. *Bluebook* – jedinstveni sustav citiranja koji daje sustavan pregled različitih stilova citiranja najvažnijih pravnih škola u svijetu.<sup>18</sup>

---

<sup>13</sup> Ryesky, K. H. On solid legal ground: bringing information literacy to undergraduate-level law. // Courses: Journal of Effective Teaching 7, 2(2007), 21–35.

<sup>14</sup> Visković, N. Nav. dj., str. 179.

<sup>15</sup> Isto.

<sup>16</sup> Usp. Zbirka presuda Europskog suda: (izbor recentne prakse). / uredili Nada Bodiroga-Vukobrat, Dario Đerđa, Ana Pošćić. Zagreb: Inženjerski biro, 2011. Str. 1–3.

<sup>17</sup> Detaljnije o ECLI oznaci, v. European Case Law Identifier (ECLI). [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [https://e-justice.europa.eu/content\\_european\\_case\\_law\\_identifier\\_ecli-175-en.do?clang=hr](https://e-justice.europa.eu/content_european_case_law_identifier_ecli-175-en.do?clang=hr).

<sup>18</sup> The Bluebook – a uniform system of citation. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.legalbluebook.com/>.

## 2.5. Osobitosti pravnih baza podataka

Zbog stalnog razvoja informacijske tehnologije i interneta na tržištu se pojavio velik broj različitih baza podataka, pa je tako i u području prava.<sup>19</sup> Pored poznavanja bibliografskih i citatnih baza te baza cjelovitih tekstova, pravnici kao primarne izvore u izučavanju prava koriste različite pravne baze podataka (baze zakonodavstva i baze sudske prakse). Baze zakonodavstva ponajprije obuhvaćaju zakone i ostale propise pojedine države ili više država svijeta. Baze sudske prakse sadrže objavljenu sudsku praksu, odnosno ustavnosudske odluke, rješenja i izvješća donesena u pojedinom razdoblju jedne ili više država svijeta.<sup>20</sup> Pored toga, za pravnu struku iznimno je važno vrednovati pojedinu bazu, tj. odrediti spada li ona u primarni izvor na koji se treba pozvati pri citiranju zakona ili uredbe (baza službenoga glasila države pri citiranju zakona, npr. Narodne novine<sup>21</sup>) u odnosu na bazu koja obuhvaća pravne izvore, npr. pročišćene tekstove zakona koji su trenutačno na snazi u pojedinoj državi, te ima ulogu praktičnog alata za izučavanje prava.<sup>22</sup> Pravne baze podataka dakle nude drukčije organiziran pravni sadržaj koji zahtijeva poznavanje posebnih metoda i strategija pretraživanja, poznavanje strukture baza i različite kriterije pretraživanja, označavanja i citiranja.

Knjižnice pravnih fakulteta u Hrvatskoj kao visokoškolske knjižnice specijalizirane su za pravno područje, pa je i njihov rad prvotno usmjeren na pravne znanstvenike, studente prava, ali i druge korisnike, pravne praktičare, studente srodnih fakulteta i dr.<sup>23,24</sup> S obzirom na specifičnosti pravnih izvora, one omogućavaju pristup i korištenje tiskanih izvora, multidisciplinarnih baza podataka iz svih područja znanosti (npr. *Ebsco*, *WOSCC*, *SCOPUS* itd.) te domaćih i stranih pravnih baza podataka (npr. *Westlaw*, *HeinOnline*, *EUR-Lex*, *Ius-Info* itd.).<sup>25</sup> S obzirom na opisane osobitosti pravnih baza podataka, knjižničari u pravnim knjižnicama moraju stoga posjedovati specifična znanja, potrebne vještine i predmetne kompetencije u njihovu korištenju, vrednovanju i pretraživanju. Tako moraju poznavati osobitosti pojedine pravne baze podataka, prepoznati i primijeniti relevantan pravni

---

<sup>19</sup> Gelman, J. Legal publishing and database protection. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://web.law.duke.edu/cspd/papers/legal.doc>.

<sup>20</sup> Usp. primjerice pravne baze *HeinOnline* i *Lexis Nexis Academic*. *HeinOnline*. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://heinonline.org/HOL/Welcome?collection=guest>; *Lexis Nexis Academic*. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.lexisnexis.com/hottopics/lnacademic/>.

<sup>21</sup> Usp. Narodne novine. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.nn.hr/>.

<sup>22</sup> Primjerice portal *Ius-Info*. Usp. *Ius-Info* [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.iusinfo.hr/Default.aspx>.

<sup>23</sup> Vidi Knjižnica Pravnoga fakulteta u Rijeci. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://pravni.uniri.hr/hr/knjiznica.html>.

<sup>24</sup> Vidi Knjižnica Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.pravo.unizg.hr/biblioteka/>.

<sup>25</sup> Vidi Knjižnica Pravnoga fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.pravos.unios.hr/knjiznica/baze-podataka-mzos>.

izvor te poznavati različite načine citiranja pravnih akata. S druge strane moraju naučiti analizirati pravni problem i kritički mu pristupiti, prepoznati normativni okvir za pravni problem, znati usporediti različite pravne sustave dostupne u različitim pravnim bazama podataka ili drugim izvorima informacija, odnosno naučiti procijeniti znanstvene informacije u području prava.

### **3. Istraživanje**

#### ***3.1. Cilj, svrha rada i istraživačka pitanja***

Uzevši u obzir opisano, uočava se da pravni knjižničari, s obzirom na promjene u visokoškolskom obrazovanju, naglog razvoja informacijsko-komunikacijske tehnologije i pojave novih područja i specifičnosti u polju prava, trebaju posjedovati ne samo znanja iz područja informacijskih znanosti i knjižničarstva već i dodatna specifična znanja i kompetencije iz drugih područja. Iz svega navedenoga stoga proizlaze sljedeća istraživačka pitanja:

1. Tko je pravni knjižničar – koja je njegova uloga i koje poslove obavlja?
2. Koja znanja, kompetencije i vještine mora posjedovati pravni knjižničar za rad u takvim specijaliziranim knjižnicama?
3. Što poslodavci očekuju od pravnog knjižničara s obzirom na zahtjeve današnjeg tržišta rada?

S obzirom na nedovoljnu istraženost teme pravnog knjižničarstva u Republici Hrvatskoj, cilj je rada istražiti i steći dublji uvid u razumijevanje konteksta pravnog knjižničarstva i potrebnih specifičnih/posebnih kompetencija knjižničara za rad u pravnim knjižnicama.

Svrha je rada skrenuti pozornost na važnost razvijanja specifičnih kompetencija i vještina za rad u pravnim knjižnicama te važnost poimanja holističkog i interdisciplinarnog pristupa pravnom knjižničarstvu, kao i na važnost cjeloživotnog obrazovanja pravnog knjižničara.

#### ***3.2. Metodologija istraživanja***

Da bismo pronašli odgovore na postavljena pitanja, nužno je dakle steći detaljniji uvid u pravno knjižničarstvo te pokušati utvrditi koje su to potrebne kompetencije i vještine knjižničara za rad u specijaliziranim pravnim knjižnicama. Korištena metodologija obuhvatila je kvalitativni pristup u istraživanju, koji je obuhvatio metodu analize sadržaja.<sup>26</sup> Jedinica analize bila je informacija o kompetencijama i vještinama knjižničara specijalista u pravnim knjižnicama.<sup>27</sup> Sadržajna analiza

---

<sup>26</sup> Neuendorf, K. The content analysis guidebook. Thousand Oaks: Sage, 2002.

<sup>27</sup> Halmi, A. Kvalitativna metodologija u društvenim znanostima, Zagreb: A.G. Matoš, 1996.



omogućila je da se na sustavan, jednostavan i kvalitetan način pretraži i analizira dostupna literatura, ali i stekne uvid u najčešće korištene termine i relevantno nazivlje u kontekstu pravnog knjižničarstva.<sup>28</sup> Analiza je obuhvatila identificiranje literature o temi istraživanja (knjige i znanstvene članke) te je provedeno kritičko vrednovanje i odabir literature o potrebnim znanjima, kompetencijama i vještinama pravnih knjižničara u kontekstu pravnog knjižničarstva.<sup>29</sup>

Pravnim knjižničarstvom i kompetencijama pravnih knjižničara najviše se bave autori iz Sjedinjenih Američkih Država<sup>30</sup> i Europe (npr. Velike Britanije, Škotske<sup>31</sup> i Nizozemske<sup>32</sup>) kao zemalja s najdužom tradicijom pravnog knjižničarstva. Stoga je pregled literature obuhvatio radove iz SAD-a i navedenih zemalja Europe. Sadržajna analiza obuhvatila je i radove o pravnom knjižničarstvu na području Republike Hrvatske kako bi se stekao uvid i napravila usporedba s navedenim državama.<sup>33</sup>

S obzirom na specifičnosti prava kao discipline i pravnog knjižničarstva, analizirani su radovi zastupljeni unutar više baza podataka, i to u pravnoj bazi podataka *HeinOnline* te interdisciplinarnim bazama podataka *Emerald* i *Taylor i Francis*. Pritom su posebno istraženi radovi objavljeni u časopisima *Legal Reference Services Quarterly* i *Law Library Journal* s obzirom na njihovu interdisciplinarnu prirodu povezivanja prava kao discipline i pravnog knjižničarstva kao kvalitetnih i vjerodostojnih izvora tema o pravnom knjižničarstvu. Analizirani su radovi objavljeni u rasponu od tridesetak i više godina. Razlog su tomu promjene koje su se

<sup>28</sup> McNicol, S. The challenges of strategic planning in academic libraries. // *New Library World* 106, 11/12(2005), 496–509. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://leaders.dal.ca/uploads/document/challenges-of-strategic-planning-in-academic-libraries\\_43512.pdf](http://leaders.dal.ca/uploads/document/challenges-of-strategic-planning-in-academic-libraries_43512.pdf).

<sup>29</sup> Pisani sažetak članaka u časopisima, knjiga i drugih dokumenata koji opisuju sadašnja znanja o temi planiranog istraživanja. Vidi više u: Creswell, J. V. Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. 4th ed., Delhi, India: PHI Learning Private Limited, 2013. Str. 79.

<sup>30</sup> Callister, P. D. Beyond training: law librarianship's quest for the pedagogy of legal research education. // *Law library journal* 7, 9(2003), str. 10. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://www.aallnet.org/main-menu/Publications/llj/LLJ-Archives/Vol-95/pub\\_llj\\_v95n01/2003-01.pdf](http://www.aallnet.org/main-menu/Publications/llj/LLJ-Archives/Vol-95/pub_llj_v95n01/2003-01.pdf); Kim-Prieto, D. The road not yet taken: how law student information literacy standards address identified issues in legal research education and training. // *Law Library Journal* 103, 4(2011), 605–630. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=1678146](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1678146).

<sup>31</sup> Davies, J.; C. Jackson. Information literacy in the law curriculum: experiences from Cardiff. // *Law Teacher* 39, 2(2005), str. 1–14. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://orca.cf.ac.uk/5093/1/LawTeacher.pdf>.

<sup>32</sup> Beljaars, B. Implementing legal information literacy: a challenge for the curriculum. // *International Journal of Legal Information* 37, 3(2009), str. 320–332. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://scholarship.law.cornell.edu/ijli/vol37/iss3/7>.

<sup>33</sup> Petr Balog, K; Lj. Siber; B. Plaščak. Library instruction in two Croatian academic libraries. // *Worldwide Commonalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice: European Conference on Information Literacy, ECIL 2013 Istanbul, Turkey, October 22–25, 2013: revised selected papers / editors Serap Kurbanoglu, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Ralph Catts, Sonja Špiranec*. Berlin: Springer International Publishing, 2013. Str. 558–565.

dogodile u pravnim knjižnicama zbog pojave interneta, razvoja i primjene IKT-a te promjena u visokoškolskom obrazovanju.

U sadržajnoj analizi radova krenulo se od postavljenih istraživačkih pitanja i definiranog postavljenog problema, pa su u tražilicama baza podataka kao jedinice analize formulirani sljedeći upiti: *law librarianship*, *law librarianship as a profession*, *law librarianship in the digital age*, *law librarians*, *competencies of law librarians*, *competencies of law librarianship* itd.

Pritom su uzete u obzir različite poznate varijante i istoznačnice ključnih pojmova (npr. engl. *law/ legal librarianship*), preusko ili preširoko postavljanje pojmova, te su primijenjeni primjereni alati koje pružaju baze podataka: ključne riječi, riječi iz naslova i sažetka, pojmovi iz tezaurusa, različiti filtri (primjerice vrsta publikacije) i sl.

Pri određivanju prikladnih i relevantnih u odnosu na nerelevantne radove uzimalo se u obzir i precizno postavljeno pitanje, zaključci, odnosno pokušalo se utvrditi jesu li radovi dali važne informacije ne samo u praktičnoj primjeni već i za buduće istraživačke radove na dosljedan, objektivan i nepristran način te na temelju ugleda autora i časopisa u kojem je rad objavljen.<sup>34</sup>

### 3.3. Rezultati istraživanja

S obzirom na cilj rada, iščitana literatura probirana je i izdvojena, tj. klasificirana u dvije glavne skupine (vidi tablicu 1). U prvoj skupini izabranih radova osvrnut ćemo se na potrebne kvalifikacije i završen studij za rad u pravnim knjižnicama. Druga skupina izabranih radova obuhvatila je cjeloživotne kompetencije i vještine vezane uz zahtjeve radnog mjesta – pravnog knjižničara.

Tablica 1. Glavne skupine kompetencija za rad u pravnim knjižnicama

1. skupina	2. skupina
Kvalifikacije i završen studij za rad u pravnim knjižnicama	Cjeloživotne kompetencije i vještine vezane uz zahtjeve radnog mjesta pravnog knjižničara

#### 3.3.1. Kvalifikacije i završen studij za rad u pravnim knjižnicama

Većina autora ističe da pravni knjižničar, pored akademskih kompetencija koje čine jezgru studijskog programa iz područja knjižničarstva, treba posjedovati i

<sup>34</sup> Franić, M.; S. Dokuzović; J. Petrak. Sustavni pregled – podloga medicini utemeljenoj na znanstvenim spoznajama. // JAHS 2, 2(2016), 113–120.

specifična znanja iz znanstvene discipline prava.<sup>35</sup> Stoga i rasprave o tome koje potrebne kvalifikacije treba posjedovati knjižničar koji je zaposlen u pravnim knjižnicama traju dugi niz godina, odnosno od samih početaka pravnog knjižničarstva. Tako je i Frederick Hicks još dvadesetih godina 20. stoljeća isticao da pravne škole trebaju osigurati edukaciju za knjižničare na pravnim školama o tome kako izraditi i kreirati pravnu bibliografiju.<sup>36</sup>

Navedeno nas dovodi do pitanja treba li onda pravni knjižničar imati diplomu knjižničarstva i diplomu prava da bi bio zaposlen u pravnim knjižnicama i udovoljio svakodnevnim zahtjevima radnog mjesta.<sup>37</sup> Druga skupina autora ne staje na tom pitanju, već raspravlja o stupnju znanja (razini i opsegu) u obje discipline, i pravu i knjižničarstvu.<sup>38</sup> Tako neki od njih ističu da razina znanja pravnih knjižničara mora obuhvatiti sofisticirano i detaljno razumijevanje prava kao discipline i završen studij prava, drugi ističu da je dostatno općenito poznavanje prava kao discipline i završen studij knjižničarstva, dok treća skupina smatra da moraju biti završena oba studija.<sup>39</sup> Slijedom navedenog, velik broj američkih sveučilišta nudi čak i združeni program koji obuhvaća studij prava i knjižničarstva, kao i posebne module koji uključuju sadržaje/programe iz obje discipline.<sup>40</sup> Zbog navedenoga se na američkim pravnim knjižnicama češće zapošljavaju stručnjaci s tzv. dvojnim diplomama (engl. *dual degree diplomas*).<sup>41</sup> Donovan ističe da se radi o dvjema sličnim, ali opet različitim diplomama: tako govori o knjižničaru pravniku (engl. *the librarian-lawyer – the libyer*) kao knjižničaru koji je završio knjižničarstvo kao primarno obrazovanje, a koji se kasnije specijalizirao za studij prava te pravniku knjižničaru (engl. *lawyer-librarian – lawbrarian*) kojemu je primarno obrazovanje bilo pravni studij, a koji je zatim završio studij knjižničarstva/informacijske znanosti. Važnost posjedovanja dvojnih diploma za rad u pravnim knjižnicama pojašnjava činjenicom da je pravno knjižničarstvo jedinstveno među drugim profesijama s obzirom na zahtjeve koji se postavljaju pred pravne knjižničare u njihovu svakodnevnom radu.

<sup>35</sup> Corral, S.; J. O'Brien. Developing the legal information professional: a study of competency, education and training needs. // *Aslib Proceedings* 63, 2/3(2011), 295-320. DOI: 10.1108/00012531111135718.

<sup>36</sup> Butler, H. A. Nav. dj.

<sup>37</sup> Rumsey, M. Foreign and international law librarianship. // *Legal reference quarterly* 25, 2/3(2006), str. 81.

<sup>38</sup> Usp. Brookes, S. Educating aspiring law librarians: a student's perspective. // *Law Library Journal* 97, 3(2005), 517-536.; Constable, T. Legal knowledge and expertise: what law librarians should know. // *Mousaion* 21, 2 (2003), 138-147.

<sup>39</sup> Constable, T. Nav. dj., str. 146.

<sup>40</sup> Brookes, S. Nav. dj.

<sup>41</sup> Donovan, J. M. Order matters: typology of dual-degreed law librarians. // *Legal Reference Services Quarterly* 33, 1(2014), 1-37. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0270319X.2014.869963?journalCode=wlr20>.

Stoga se otvara novo pitanje, a to je, kako ističe Donovan<sup>42</sup>, važnost razlikovanja zvanja, odnosno akademskog stručnog naziva koji je osoba stekla nakon završenog sveučilišnog studija i zanimanja, odnosno radnoga mjesta na kojem je zaposlena i opisa poslova koje radi u kontekstu pravnog knjižničarstva. Imajući na umu navedeno, ne čudi činjenica da se među američkim autorima razlikuju mišljenja o tome pripada li pravno knjižničarstvo u kategoriju prepoznatih zvanja ili zanimanja. Rješenja navedenoga problema vrlo su različita. Tako jedna skupina autora smatra da je za rad u pravnim knjižnicama dostatno da knjižničari imaju završen pravni fakultet<sup>43</sup>, dok druga skupina autora smatra da to nije potrebno.<sup>44</sup> Treća skupina autora smatra da bi za rad u pravnim knjižnicama bilo idealno da se nakon završenog studija knjižničarstva upiše poslijediplomski specijalistički studij koji bi obuhvatio jezgru pravnih predmeta.<sup>45,46</sup>

Situacija nije ista u Republici Hrvatskoj. Svi diplomirani knjižničari i magistri knjižničarstva koji su zaposleni na pravnim fakultetima moraju završiti studij knjižničarstva (mag. informacijskih znanosti) da bi radili u knjižnicama na pravnim fakultetima. No postoje brojne situacije, slične *dual degree*-diplomi, gdje najčešće knjižničari koji rade na pravnim fakultetima prvu diplomu stječu kroz pravno obrazovanje. Primjerice pregledom mrežnih stranica knjižnice Pravnog fakulteta u Zagrebu ističe se podatak da je u knjižnici zaposlen velik broj tematskih stručnjaka iz područja prava i socijalnog rada koji imaju završena dva studija, i to studij knjižničarstva te druge studije (npr. doktorat znanosti, studij socijalnog rada, studij prava, studij povijesti itd.).<sup>47</sup>

S druge strane, u istraživanju koje je provela autorica u okviru svoje doktorske disertacije sa šest ispitanika s četiri pravna fakulteta u Republici Hrvatskoj, i to iz Zagreba, Osijeka, Splita i Rijeke, četiri su knjižničara kao prvi studij završila studij prava, a nakon završenog prvog studija upisali su studij knjižničarstva i položili stručni ispit za diplomiranoga knjižničara, dok su dva knjižničara završila studij iz humanističkih znanosti, a zatim diplomirala na studiju knjižničarstva. Dakle nisu završili pravni fakultet, no jedan je ispitanik nakon studija knjižničarstva magistrirao na europskim studijima.

---

<sup>42</sup> Donovan, J. M. Nav. dj., str. 2.

<sup>43</sup> Usp. Mersky, R. M.; B. L. Koneski-White. Law librarians: the trials ahead. // *Library Journal* 116, 15(1991), 34–37.; Rodwell, J. Dinosaur or dynamo? The future for the subject specialist reference librarian. // *New Library World* 102, 1–2(2001), 48–52.

<sup>44</sup> Oakley, R.L. Education for law librarianship: avoiding the trade school mentality. // *Journal of Library Administration* 11, 3–4(1989), 147–164.

<sup>45</sup> Norris, M. The accidental profession. // *AALL Spectrum* 6, 6(2002), 26–30. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://www.aallnet.org/products/pub\\_sp0203/pub\\_sp0203\\_Accidental.pdf](http://www.aallnet.org/products/pub_sp0203/pub_sp0203_Accidental.pdf).

<sup>46</sup> Stanfield, K. Good breeding? Hybrid professionals and the thriving library : a law firm perspective. // *Legal Information Management* 9, 4(2009), 293–296.

<sup>47</sup> Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odjel časopisa. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.pravo.unizg.hr/biblioteka/casopisi>.

No bez obzira na završen prvi studij prava, svi su se ispitanici ponajprije izjasnili da su diplomirani knjižničari.<sup>48</sup> S druge strane, knjižničari koji su završili pravni studij istaknuli su da im on uvelike pomaže u razumijevanju prirode pravnih informacija, za razliku od knjižničara koji po zvanju nisu pravnici, pa stoga ni ne poznaju niti posjeduju potrebne vještine i znanja iz područja prava, što od njih zahtijeva dodatni osobni trud, ali i entuzijazam, da bi bili kvalitetna podrška svojim korisnicima.<sup>49</sup>

### 3.3.2. *Cjeloživotne kompetencije i vještine vezane uz zahtjeve radnog mjesta pravnog knjižničara*

Iz navedenoga možemo uočiti da je važnost cjeloživotnog učenja i stalno usavršavanje, odnosno razvijanje dodatnih kompetencija, vještina i vrijednosti, pored potrebnih diploma, jedno od ključnih sastavnica u radu tzv. „hibridnog stručnjaka“. Stoga pored klasičnog obrazovanja, uzevši u obzir specifičnosti pravne discipline i naglog razvoja IKT-a te promjena u visokoškolskom obrazovanju, gdje obrazovna uloga knjižnice iz dana u dan postaje sve izraženija, pored jezgre znanja iz knjižničarstva i informacijske znanosti te prava, brojni autori upozoravaju da pravni knjižničari trebaju posjedovati i dodatne kompetencije i znanja.<sup>50,51</sup> Na praktičnoj razini navedeni su problem prepoznali pravni knjižničari u cijelom svijetu. Pokušali su ga riješiti upravo međusobnom suradnjom i organizacijom brojnih udruga pravnih knjižnica, unutar kojih su postavili brojne standarde za rad u pravnoj knjižnici. Tako primjerice *American Association of Law Libraries* (AALL), najveće udruženje pravnih knjižničara, sastavlja dokument pod nazivom *Kompetencije pravnih knjižničara* u ožujku 2010. godine.<sup>52</sup> Dokument je podijeljen u dvije glavne skupine kompetencija – temeljne i specifične kontekstualne kompetencije.

Temeljne obuhvaćaju jezgru od 16 kompetencija (npr. pružanje kvalitetnih knjižnično-informacijskih usluga koje obuhvaćaju pravne i nepravne teme, potpora i suradnja knjižnice i institucije, znanje o pravnim sustavima i pravu, razumijevanje

---

<sup>48</sup> Golenko, D. Model intrakurikularnog pristupa informacijskoj pismenosti na visokoškolskoj razini u području prava: doktorska disertacija, Zadar: D. Golenko, 2016.

<sup>49</sup> Golenko, D.; P. Vilar; I. Stričević. Academic strategic documents as a framework for good information literacy programs: case study of law faculties in the Republic of Croatia. // *Worldwide Commonalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice: European Conference on Information Literacy, ECIL 2013 Istanbul, Turkey, October 22–25, 2013: revised selected papers* / editors Serap Kurbanoğlu, Esther Grassian, Diane Mizrahi, Ralph Catts, Sonja Špiranec. Berlin: Springer International Publishing, 2013. Str. 416.

<sup>50</sup> Corral, S.; J. O'Brien. Nav. dj.

<sup>51</sup> Leary, M. A. Service: the core of law librarianship. // *Legal Reference Services Quarterly* 22, 4 (2003), 1–10. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J113v22n04\\_01](https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J113v22n04_01).

<sup>52</sup> American Association of Law Libraries (AALL). *Competencies of law librarianship*. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.aallnet.org/about-us/what-we-do/policies/public-policies/competencies-of-law-librarianship/>.

sociološkog, političkog, ekonomskog i tehnološkog konteksta postojećeg pravnog sustava, znanje o knjižnici i informacijskoj znanosti, promicanje i zagovaranje vrijednosti knjižničarstva i uloge knjižnice, komunikacijske vještine, poticanje interdisciplinarnosti, profesionalni razvoj kroz stalno stručno usavršavanje i dr.).

Specifične kompetencije obuhvaćaju važnost razvijanja vještina upravljanja knjižnicom (npr. nabava i financiranje informacijskih izvora, razvijanje informacijskih i referalnih usluga, vrednovanje i razvijanje kvalitetnih pravnih tradicionalnih i elektroničkih izvora i zbirki, korištenje i primjena informacijske tehnologije, katalogizacija i predmetna obrada knjižne građe te vještine poučavanja i kreiranja različitih obrazovnih programa i dr.).<sup>53</sup>

Ako navedeno promotrimo u kontekstu kompetencija informacijskog stručnjaka za 21. stoljeće<sup>54</sup>, Rowe-Nurse ističe da se pravni knjižničari trebaju razvijati u područjima:<sup>55</sup>

- *stručnog razvoja*: razvijati stručne vještine i znanja
- *industrijskog razvoja*: biti u tijeku s trenutačnim i budućim novinama u području knjižničarstva i prava i
- *osobnog razvoja*: unapređivati produktivnost svoga rada, razvijati vještine menadžera te raditi na osobnom razvoju u cjelini.

Ističe da se odgovornost za navedeno može pronaći u različitim područjima života: razvijajući sebe kao pojedinca, promičući svoju struku kod poslodavca, ali i promičući pravno knjižničarstvo među stručnim udruženjima knjižničara i unutar LIS-programa. Zaključno ističe da vještine koje su potrebne pravnim knjižničarima obuhvaćaju: administrativne vještine, vještine menadžera, voditeljske vještine, informatičke vještine, poznavanje kurikula visokoškolskih institucija, vještine informacijske pismenosti, vještine prezentacije, marketinške vještine, vještine predmetnog stručnjaka, istraživačke vještine, vještine pismenog i usmenog izražavanja i vještine poučavanja.<sup>56</sup>

Važnost stjecanja skupa različitih vještina za rad u pravnim knjižnicama isticao je i Gates<sup>57</sup> još 1963. godine. Pritom je naglasio da je važno imati profesionalne i

---

<sup>53</sup> Rowe-Nurse, K. Nav. dj., str. 25.

<sup>54</sup> Usp. Competencies for information professionals of the 21st century. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://www.sla.org/PDFs/Competencies2003\\_revised.pdf](http://www.sla.org/PDFs/Competencies2003_revised.pdf); Cook, N. A. Professional development 2.0 for librarians: developing an online personal learning network (PLN). // Library Hi Tech News 1 29, 3(2012), str. 1–13. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/past-wlic/2011/200-cooke-en.pdf>.

<sup>55</sup> Rowe-Nurse, K. The creative law librarian: continuing professional development: why and how. // Australian Law Librarian 23, 1(2015); str. 26. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/auslwlib23&div=10&id=&page=>.

<sup>56</sup> Isto.

<sup>57</sup> Gates, F. Law librarianship as a career. // Student Lawyer Journal 25, 11 (1966), str. 11. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/studljer8&id=126>.

kvalificirane ljude koji se mogu nositi s odgovornošću koju zahtijevaju kreiranje i organizacija različitih knjižničnih pravnih zbirki te kvalitetno i kompetentno provođenje istraživanja za pravne stručnjake. Zaključuje da bi idealan pravni knjižničar stoga trebao istodobno biti i „znanstvenik“ i „biznismen“. U praksi može više biti jedno ili drugo, ovisno o njegovu prijašnjem obrazovanju, sposobnostima, *multitaskingu* i brojnim drugim čimbenicima u odnosu na specifičnosti knjižnice i njegov položaj u njoj. Leary ističe da jezgru temeljnih kompetencija za rad u pravnim knjižnicama obuhvaćaju sljedeća tri elementa: izvrsne informacijske usluge koja zahtijevaju posjedovanje specifičnih znanja iz područja prava, stalna edukacija knjižničara kako bi pratili suvremene trendove u području knjižničarstva i prava te sustavno praćenje, odnosno vrednovanje rada pravnih knjižničara.<sup>58</sup>

U tom smjeru išla je i udruga, tj. društvo bibliotekara SEALL<sup>59</sup> na području jugoistočne Europe, kada je pored unapređivanja pravnog knjižničarstva kroz razmjenu informacija i primjere dobre prakse kreirala i važan dokument pod nazivom *Uloga i kompetencije bibliotekara u pravnim i srodnim bibliotekama*.<sup>60</sup> Dokumentom su se nastojali odrediti zadaci i obveze knjižničara i informacijskih stručnjaka u pravnim i srodnim knjižnicama, njihov doprinos u području pravnog knjižničarstva te doprinos matičnoj instituciji i korisničkoj zajednici, identificirajući njihovu ulogu i potrebne kompetencije.<sup>61</sup>

### 3.3.2.1. Komunikacijske vještine

Pored radova koji daju pregled skupa temeljnih vještina za rad u pravnim knjižnicama, pojedini autori ističu važnost posjedovanja nekih specifičnih vještina, primjerice komunikacijskih vještina.<sup>62</sup> Tako Leary<sup>63</sup> smatra da se važnost posjedovanja komunikacijskih vještina ne ogleda samo u kvalitetnom odnosu prema korisnicima već i u radu s drugim kolegama knjižničarima i pritom ističe sljedeće vještine: važnost povjerenja i suradnje, poštovanje i slušanje tuđih ideja, entuzijazam i timski rad, dijeljenje znanja i informacija o uslugama knjižnice, poticanje razvijanja knjižnice kao cjeline, posjedovanje pozitivnog stava prema poslu te profesionalizam.

<sup>58</sup> Leary, M.A. Nav. dj., str. 2.

<sup>59</sup> South East European Association of Law and related Libraries (SEALL). [citirano 2018-02-02]. Dostupno na: <http://www.biblio-pravo.org/hr/dokumenti>.

<sup>60</sup> Uloga i kompetencije bibliotekara u pravnim i srodnim bibliotekama. // pripremili za Društvo bibliotekara pravnih i srodnih biblioteka Jugoistočne Evrope Maja Kaljanac i Saša Madacki (Ad hoc grupa za kompetencije). [citirano: 2018-02-02]. Dostupno na: <https://seall2009.files.wordpress.com/>.

<sup>61</sup> Usp. South East European Association of Law and related Libraries (SEALL). Nav. dj.; Bačić, E.; B. Peradenić-Kotur. Panel rasprava Slobodan pristup pravnim informacijama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2(2015), str. 416.

<sup>62</sup> Kroski, E. Law librarianship in the digital age. Lanham, Md : The Scarecrow Press, 2014.

<sup>63</sup> Leary, M. A. Nav. dj., str. 80.

S druge strane, autori upozoravaju da su navedene komunikacijske vještine knjižničara iznimno važne u promicanju i lobiranju uloge knjižničara i knjižničarske profesije kod vodstva institucije i tijela koja odlučuju o strateškim dokumentima i kurikulu institucije.<sup>64</sup> Tako i Lippincott<sup>65</sup> ističe nekoliko važnih čimbenika za poboljšanu suradnju knjižničara, kao što su želja za razvijanjem zajedničke misije i izvan nastavne jedinice, zajednički žargon/rječnik i definiranje tehničkih pojmova te želja za usvajanjem partnerova znanja. Ivey<sup>66</sup> u svom istraživanju potvrđuje navedeno i navodi četiri ključna ponašanja za uspješan partnerski odnos i suradnju između knjižničara i nastavnog osoblja, a to su dijeljenje zajedničkih ciljeva, obostrano poštovanje, tolerancija i povjerenje, kompetentnost za zahtjev i pomoć obaju partnera te uzajamna komunikacija.

### 3.3.2.2. Pedagoške kompetencije

S druge strane, velika skupina autora ističe da knjižničari, ako žele imati aktivniju svakodnevnu ulogu u radu visokoškolske institucije, nikako ne smiju zanemariti obrazovnu ulogu knjižnice i biti aktivniji partneri u kreiranju obrazovnih programa.<sup>67</sup> No pritom upozoravaju da knjižničari moraju posjedovati i pedagoška znanja da bi mogli održavati nastavu na visokoškolskoj instituciji ili sudjelovati u njoj, odnosno kreirati i provoditi različite obrazovne programe, posebice programe informacijskog opismenjavanja u području prava.<sup>68</sup> Torras<sup>69</sup> ističe da knjižničari, ako žele biti uključeni u nastavni proces, moraju biti i dobri edukatori te poznavati metode i tehnike učenja, tj. različite didaktičke modele podučavanja. Naglašava da je pri izboru obrazovnog modela nužno uzeti u obzir primjerenost sadržaja programa, odnosno vještine koje bi trebala imati svaka informacijski pismena osoba

<sup>64</sup> Arp, L.; B. S. Woodard. Faculty librarian collaboration to achieve integration of Information literacy. // *Reference User Services Quarterly* 46, 1(2006), str. 3. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://connections.ideals.illinois.edu/works/25876>.

<sup>65</sup> Lippincott, J. K. Librarians and cross-sector teamwork. // *ARL: A Bimonthly Report on Research Library Issues and Actions for ARL, CNI, and SPARC* 208/209(2000), str. 22–23.

<sup>66</sup> Ivey, R. Information literacy: how do librarians and academics work in partnership to deliver effective learning programs? // *Australian Academic & Research Libraries* 34 (2003); 100–113. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00048623.2003.10755225>.

<sup>67</sup> Usp. Callister, P. D. Nav. dj.; Wright, N. Standing at the gates: a new law librarian wonders about the future role of the profession in legal research education. // *Legal Reference Services Quarterly* 27, 4(2009), 305–345. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02703190802694815>

<sup>68</sup> Kaufmann, B. Information literacy in law: starting points for improving legal research competencies. // *International Journal of Legal Information* 38, 3(2010), str. 339. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/61058511/information-literacy-law-starting-points-improving-legal-research-competencies>.

<sup>69</sup> Torras, M.-C.; T. P. Saetre. Information literacy education: a process approach: professionalising the pedagogical role of academic libraries. Oxford: Chandos publishing, 2009. Str. 16–60.



te specifičnost pojedinoga područja, metodologije provedbe programa informacijskog opismenjavanja, kao i izbor najprimjerenijih obrazovnih modela učenja.

S obzirom na specifičnosti sadržaja u području prava, pojedini autori smatraju kako nije dovoljno da knjižničar bude prepušten samostalnom provođenju edukacije studenata.<sup>70,71,72</sup> Tako Woxland ističe da se obrazovni programi moraju temeljiti na didaktičkim polazištima te da knjižnice trebaju poticati razvijanje vještina informacijske pismenosti u području prava, jer su knjižnice danas, kao i prije sto godina, „srce pravne prakse“.<sup>73</sup> Kim-Prieto<sup>74</sup> stoga smatra da se programi informacijskog opismenjavanja u području prava trebaju temeljiti na praktičnim modelima koji naglašavaju suradnički i integrirajući pristup u stvaranju kurikula, tj. suradnju akademskog i knjižničnog osoblja, kako bi se podjednako razvijale ne samo generičke već i kontekstualne vještine studenata prava ključne za razvijanje cjeloživotnih kompetencija studenata kao budućih pravika.<sup>75</sup>

U Sjedinjenim Američkim Državama uloga knjižničara kao edukatora na visokoškolskim institucijama i izrada bibliografskih uputa imaju iznimno dugu tradiciju, i to još od 19. stoljeća. Tako Callister<sup>76</sup> spominje da se već 1902. godine progovara o potrebi za provođenjem edukacije nastavnog osoblja i studenata o tome kako se služiti bibliografskim uputama.

Godine 2009./2010. u SAD-u su postavljeni tzv. LSIL-standardi (*Law student information literacy standard*)<sup>77</sup>, koji su temeljeni na ACRL-standardima<sup>78</sup> (*Association of College and Research Libraries*), ali su oblikovani kako bi odgovarali

<sup>70</sup> Davies, J.; C. Jackson. Nav. dj.

<sup>71</sup> McLaurin Smith, N.; P. Presser. Embed with the faculty: legal information skills online. // *The Journal of Academic Librarianship* 31, 3(2005), 247–262.

<sup>72</sup> AALL principles and standards for legal research competency, Approved by the Executive Board July 11, 2013, Tab 22. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.aallnet.org/wp-content/uploads/2017/12/AALL2013PrinciplesStandardsLegalResearchCompetencyIntro.pdf>.

<sup>73</sup> Woxland, T. A. Why can't Johnny research? or It all started with Christopher Columbus Langdell. // *Law Library Journal* 81(1989), str. 463.

<sup>74</sup> Primjerice u Australiji – tzv. intrakurikularni ili ugniježđeni tip poučavanja informacijske pismenosti unutar kojeg je sadržaj informacijske pismenosti uključen u nastavu pojedinog kolegija iz područja prava, čije je polazište utemeljeno na ANZIL-modelu informacijskog opismenjavanja. Usp. Australian and New Zealand Information Literacy Framework: principles, standards and practice / editor Alan Bundy. Second edition. Adelaide : Australian and New Zealand Institute for Information Literacy, 2004.

<sup>75</sup> Usp. Cuffe, N. Law students experiences if information tehnology : implications for legal information literacy curriculum development. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.aare.edu.au/02pap/cuf02169.html>; McLaurin Smith, N.; P. Presser. Nav. dj., str. 249–250.

<sup>76</sup> Callister, P. D. Nav. dj., str. 10.

<sup>77</sup> LSIL je akronim za *Law student information literacy standard* (Standard informacijske pismenosti za studente prava).

<sup>78</sup> ACRL je akronim za *Association of College and Research Libraries* (Američko udruženje za visokoškolske knjižnice).

razvijanju potrebnih vještina i alata namijenjenih studentima prava.<sup>79</sup> Kim-Prieto<sup>80</sup> naglašava da su navedeni standardi nastali upravo zbog potrebe provođenja holističkog pristupa pravnom obrazovanju te nužnosti razlikovanja pravnih vještina od vještina informacijske pismenosti u području prava.

### 3.3.2.3. *Primjena informacijskih pomagala i tehnologija*

Pored komunikacijskih vještina i pedagoških kompetencija, jedna skupina autora ističe važnost posjedovanja informatičkih vještina te poznavanje i korištenje IKT-a u svakodnevnom radu.<sup>81</sup> Razlog tomu pojašnjavaju činjenicom da se obrazovanje pravnika ne provodi više samo u učionicama pravnih fakulteta, već postaje tzv. „hibridno mjesto“ koje uključuje elektroničke izvore dostupne na mreži, kao i nove načine učenja, primjerice e-učenja, pa tako internet postaje ključan u razvijanju obrazovnog iskustva studenata.<sup>82</sup> Tako i Bast i Pyle<sup>83</sup> smatraju da pravni knjižničari moraju posjedovati znanje o računalima, posebice u kontekstu poznavanja različitih alata i tehnika potrebnih za pretraživanje relevantnih pravnih baza podataka, kao što su *Westlaw* i *LexisNexis*, koje pored znanstvenih pravnih časopisa obuhvaćaju različitu sudsku praksu i zakonodavne izvore iz brojnih država svijeta, što zahtijeva specifična znanja s područja pretraživanja i vrednovanja pravnih informacija.<sup>84</sup> Hanft stoga smatra da bi pravni knjižničar trebao znati planirati, koordinirati i verificirati istraživanje za svoje korisnike, a što ovisi o odabiru visokokvalitetnih sekundarnih izvora.<sup>85</sup>

---

<sup>79</sup> American Association of Law Libraries (AALL). Law student research competencies and information literacy standards (2012). [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.aallnet.org/main-menu/Leadership-Governance/policies/PublicPolicies/policy-lawstu.html>.

<sup>80</sup> Kim-Prieto, D.; M. K. Kahvecioglu. Three faces of information literacy in legal studies: research instruction in the American Common Law, British Common Law, and Turkish Civilian Legal Traditions. // *International Journal of Legal Information* 42, 2(2014), 293-302. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://rucore.libraries.rutgers.edu/rutgers-lib/57247/PDF/1/play/>.

<sup>81</sup> Percy, J.; H. Kumar. Student services in the 21st century: evolution and innovation in discovering student needs, teaching information literacy, and designing library 2.0-based services. // *Georgetown Law Faculty Working Papers*. Paper 18. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://scholarship.law.georgetown.edu/fwps\\_papers/18](http://scholarship.law.georgetown.edu/fwps_papers/18); Kaplan, A. B.; Darvil, K. Think [and practice] like a lawyer: legal research for the new millennials. // *Legal Communication & Rhetoric: JALWD* 8(2011), 1-39. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=1917005](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1917005).

<sup>82</sup> Pengelley, N. Not a box but a window: law libraries and legal education in a virtual world. // *Australian Law Librarian* 9, 2(2001), 122-127. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/AULawLib/2001/21.html>, str. 122-127.

<sup>83</sup> Bast, C. M.; R. C. Pyle. Legal research in the computer age: a paradigm shift?. // *Law library journal* 93, 2(2001), 285-302; *Westlaw*. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.westlaw.com/>.

<sup>84</sup> Usp. *Westlaw*. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.westlaw.com/>; *Lexis Nexis Academic*. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.lexisnexis.com/hottopics/lnacademic/>.

<sup>85</sup> Todd, K. M. Competencies of law librarianship: reference, research, and patron services. // *Legal Reference Services Quarterly* 26, 1-2(2007), 7-22. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1300/J113v26n01\\_02?scroll=top&needAccess=true](https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1300/J113v26n01_02?scroll=top&needAccess=true).

#### 3.3.2.4. *Kompetencije i vještine pravnih knjižničara u Republici Hrvatskoj*

Kada se govori o širem kontekstu knjižničarskih kompetencija u Republici Hrvatskoj, nezaobilazan je rad Dijane Machale koja govori o definiranju pojma kompetencija, identitetu knjižničarske profesije, važnosti formalnog, neformalnog i informalnog učenja i cjeloživotnog obrazovanja te identificiranju jezgre knjižničarskih kompetencija i kompetencijama u distribucijskom području koje omogućuju prijelaz od jezgre prema specijalnim i višim ekspertnim znanjima.<sup>86</sup> No promatranjem navedenoga u kontekstu hrvatskoga pravnog knjižničarstva zabilježen je mali broj radova o potrebnim kompetencijama pravnih knjižničara, među kojima se uglavnom pronalaze radovi koji ističu važnost razvijanja pedagoških znanja za provođenje programa informacijskog opismenjavanja.<sup>87,88</sup>

Jedan od radova koji se dotiču kompetencija pravnih knjižničara jest istraživanje koje je autorica provela u okviru svoje doktorske disertacije među knjižničarima na sva četiri pravna fakulteta u Hrvatskoj o njihovu stajalištu o kompetencijama koje pravni knjižničar mora posjedovati da bi bio ravnopravan partner u obrazovnom procesu te provodio i organizirao obrazovne programe.<sup>89</sup> Tako knjižničari smatraju da za provođenje programa informacijskog opismenjavanja u području prava moraju posjedovati dodatna pedagoška znanja, razvijati svoje komunikacijske vještine i poznavati specifičnosti pojedine pravne znanosti. Također ističu kako ne posjeduju dovoljno znanja iz pojedinog specifičnog područja prava da bi mogli samostalno kreirati i provoditi programe informacijskog opismenjavanja. Jedan od problema koje navode jest činjenica da im opseg svakodnevnog rada u knjižnici ne dopušta da se specijaliziraju i razvijaju potrebna znanja i vještine kako bi mogli provoditi programe informacijskog opismenjavanja. Zbog toga su ispitani knjižničari svjesni važnosti cjeloživotnog obrazovanja knjižničara, jer specifična znanja i vještine za provođenje programa informacijskog opismenjavanja nisu imali priliku stjecati u okviru svoga formalnog obrazovanja.

Stoga se može postaviti pitanje je li formalno obrazovanje knjižničara u Republici Hrvatskoj primjereno oblikovano, odnosno obuhvaćaju li programi stručnog

---

<sup>86</sup> Machala, D. Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije. Zagreb: Sveučilišna naklada: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015. Str. 21.

<sup>87</sup> Golenko, D.; P. Vilar; I. Stričević. Information literacy skills of law students: challenges for academic librarians. // Scientific seminar with international participation Training models and best practices: proceedings / editors Tanja Todorova, Dobrinka Stoikova. Varna: Izdavačelstvo „Za bukвите – O pismenjenja“, 2013. Str. 36–54.

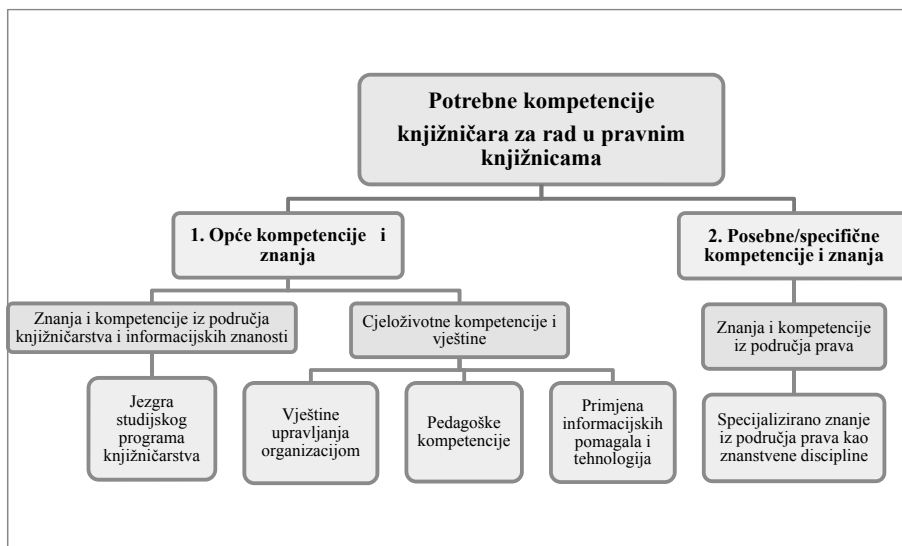
<sup>88</sup> Golenko, D.; K. Petr Balog; Lj. Siber. Information literacy programs in the field of law: case study of two law faculties in Croatia. // Information Literacy: Key to an Inclusive Society : 4th European Conference, ECIL 2016, Prague, Czech Republic, October 10–13, 2016: revised selected papers / S. Kurbanoglu, J. Boustany, S. Špiranec, E. Grassian, D. Mizrahi, L. Roy, T. Çakmak (ur.). Berlin: Springer, 2017. Str. 385–393.

<sup>89</sup> Golenko, D., Model. Nav. dj., str. 250–252.

usavršavanja knjižničara i razvijanje specifičnih pedagoških znanja i kompetencija potrebnih za kreiranje i provođenje programa informacijskog opismenjavanja s obzirom na specifičnosti znanstvenih disciplina.

#### 4. Zaključak

Slijedom analize pregledane literature, knjižničari koji rade u pravnim knjižnicama trebali bi posjedovati opća knjižničarska znanja, ali i usporedno razvijati dodatne cjeloživotne kompetencije i vještine s obzirom na današnje zahtjeve tržišta rada, brz razvoj IKT-a i promjene u visokoškolskom obrazovanju. Zbog specifičnosti prava kao discipline trebali bi razvijati i specifična znanja i kompetencije iz područja prava koje su se pokazale iznimno važnima u njihovu svakodnevnom radu (vidi sliku 1). Razlog tomu jest pojava brojnih pravnih baza podataka koje zahtijevaju poznavanje različitih novih tehnika pretraživanja, ali i pojava novih područja prava (osobito razvoj europskog prava). Dakle stručni razvoj ostaje ključan u tom dinamičnom profesionalnom svijetu.



Slika 1. Potrebne kompetencije knjižničara za rad u pravnim knjižnicama

Može se dakle uočiti da bi knjižničari specijalisti zaposleni u pravnim knjižnicama trebali paralelno razvijati opće, ali i posebne kompetencije i znanja vezana uz područje prava, koja bi se mogla podijeliti u tri temeljne skupine:

**1. Znanja i kompetencije iz područja knjižničarstva i informacijskih znanosti** (jezgra studijskog programa knjižničarstva – temeljno znanje koje mo-

raju imati osobe koje su završile knjižničarski ili informacijski studij, primjerice predmetno označavanje i pretraživanje, deskriptivna obrada svih vrsta građe, informacijsko pretraživanje i pronalaženje, informacijska pismenost, upravljanje zbirkama informacija, informacijske usluge, knjižnično poslovanje itd.).

## **2. Cjeloživotne kompetencije i vještine:**

- *Vještine upravljanja organizacijom* (stalno unapređivanje profesionalnih vještina i znanja, razvijanje komunikacijskih vještina koje uključuju razvijanje administrativnih vještina, vještina dobrog menadžera, voditeljske vještine, vještine prezentacije, marketinške vještine, vještine pismenog i usmenog izražavanja itd.).
- *Pedagoške kompetencije* (koje zahtijevaju poznavanje metoda i tehnika učenja, različitih didaktičkih modela podučavanja i njihove primjene u edukaciji korisnika te kreiranju i provedbi programa informacijskog opismenjavanja, vještine informacijske pismenosti, istraživačke vještine, poznavanje kurikula visokoškolskih institucija i uzimanje u obzir primjerenosti sadržaja programa, vještina istraživanja itd.).
- *Primjena informacijskih pomagala i tehnologija* (poznavanje i primjena informacijsko-komunikacijske tehnologije i alata u svakodnevnom radu).
- *Osobne kompetencije* (stalno unapređivanje produktivnosti i kvalitete svoga rada, što uključuje razvijanje komunikacijskih vještina, važnost povjerenja, poštovanja, entuzijazma i timskog rada, pozitivan stav prema poslu, suradnju s drugima i profesionalan odnos prema njima, želju za razvijanjem zajedničke misije, želju za usvajanjem partnerova znanja, sposobnost prihvaćanja razlika, izbjegavanje kritiziranja ili uklapanja druge profesije u stereotipe).
- **Znanja i kompetencije iz područja prava** (specijalizirano znanje iz područja prava kao znanstvene discipline, primjerice poznavanje specifičnosti pravne znanosti, poznavanje specifičnosti informacijskih izvora u pravnim knjižnicama, poznavanje tradicionalnih i elektroničkih pravnih izvora informacija, osobitosti pravnih baza podataka, poznavanje tehnika pretraživanja, korištenja i vrednovanja pravnih izvora i pravnih baza podataka, provođenja istraživanja i korištenja različitih bibliografskih alata u području prava, citiranje pravnih propisa, sustavno praćenje trendova u specifičnim područjima prava i pojavljivanja novih grana prava, izrada sustavnog pregleda literature u pojedinim područjima prava, izrada programa informacijskog opismenjavanja u području prava s obzirom na specifičnosti svake pojedine grana prava itd.).

U novijim strateškim dokumentima na pravnim fakultetima u Republici Hrvatskoj donesenim tijekom 2015. i 2016. godine vidljivo je da ustanove svoje strategije rada temelje na kreiranju različitih oblika organizacije i izvođenja nastave prilagođene potrebama gospodarstva i društvene zajednice, primjenom novih informacijskih tehnologija i novih metoda učenja (primjerice strategije pravnih fakulteta u Rijeci i Splitu).<sup>90</sup> Upravo takve strategije rada zahtijevaju ne samo posebno poznavanje i primjenu pravnih već i informacijskih vještina u području prava, kao bitan čimbenik koji utječe na ishode učenja na formalnoj razini i sposobnosti studenata nužne za cjeloživotno učenje. S obzirom na opisano, uočava se nezaobilazan partnerski odnos knjižničara i organizacije u kojoj djeluje. Može se zaključiti da je odgovornost za knjižničnu djelatnost potrebno podijeliti među strateškim partnerima koji djeluju na različitim razinama, uključujući i izradu kurikula, razvoj politike institucije, obrazovanje osoblja, istraživanja i nastave, kao i to da ona mora biti podržana od vodstva institucije.

Također, za uspješno uključivanje knjižnice u visokoškolsku instituciju u području prava vizija i misija knjižnice moraju odražavati strateške ciljeve i obrazovni prioritet institucije i biti komplementarne s ciljevima znanstvene discipline. Zbog specifičnih aspekata unutar područja prava, jedinstvenih u odnosu na druga područja znanosti, a koji zahtijevaju specifična znanja i vještine, kao i zbog činjenice da se specifičnosti prava kao znanstvene discipline uočavaju i unutar svake pojedine pravne znanosti, u kreiranju knjižnične djelatnosti i programa informacijskog opismenjavanja nužna je uska suradnja knjižničara s nastavnim osobljem u njihovu provođenju na institucijskoj razini, odnosno sami knjižničari ne bi trebali biti prepušteni njihovu samostalnom kreiranju i provođenju.<sup>91</sup>

Sve navedeno ujedno zahtijeva i stalno razvijanje ne samo općih kompetencija već i područno specifičnih kompetencija pravnih knjižničara. No da bi navedeno bilo ostvarivo, kao što je vidljivo i iz pregleda literature o pravnom knjižničarstvu te potrebnim kompetencijama i vještinama pravnog knjižničara, nikako se ne smije zaboraviti na važnost cjeloživotnog obrazovanja knjižničara te razvijanje dodatnih kompetencija, vještina i vrijednosti kao bitnih preduvjeta koji omogućuju suvremenom pravnom knjižničaru u Hrvatskoj ispunjavanje mnogobrojnih zahtjeva radnog mjesta.

Da bi pravni knjižničari bili kompetitivni na tržištu rada, moraju mijenjati vrijednosne sustave te se fokusirati na stvaranje i korištenje intelektualnog kapitala, što je moguće ostvariti novom kombinacijom znanja, kompetencija i vještina koje

---

<sup>90</sup> Golenko, D.; P. Vilar; I. Stričević. Strateški dokumenti – okvir za oblikovanje kakovostnih programov informacijskega opismenjavanja študentov: študija primera na pravnih fakultetih v Republiki Hrvaški. // Povezovanje, sodelovanje, skupnosti : ustvarimo državo bralcev: zbornik / Tomaž Bešter, Damjana Vovk (ur.). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2017. Str. 23–47.

<sup>91</sup> Kim-Prieto, D. The road. Nav. dj.

zadiru u različita područja znanosti. Stoga se uočava važnost holističkog pristupa pravnom knjižničarstvu, kao i važnost interdisciplinarnog pristupa kroz povezivanje i suradnju knjižničara i pravnih znanstvenika. Njihovim stjecanjem pravni knjižničari povećat će svoju pojedinačnu osposobljenost, što će se u konačnici odraziti i na kvalitetu cjelokupne organizacije u kojoj djeluju.

## LITERATURA

- AALL principles and standards for legal research competency, Approved by the Executive Board July 11, 2013, Tab 22. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.aallnet.org/wp-content/uploads/2017/12/AALL2013PrinciplesStandardsLegalResearchCompetencyIntro.pdf>.
- American Association of Law Libraries (AALL). Competencies of law librarianship. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.aallnet.org/about-us/what-we-do/policies/public-policies/competencies-of-law-librarianship/>.
- American Association of Law libraries (AALL). Law student research competencies and information literacy standards (2012). [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.aallnet.org/main-menu/Leadership-Governance/policies/PublicPolicies/policy-lawstu.html>.
- American Library Association (ALA). [citirano 2018-02-02]. Dostupno na: <https://www.aallnet.org/>.
- Arp, L.; B. S. Woodard. Faculty librarian collaboration to achieve integration of Information literacy. // Reference User Services Quarterly 46, 1(2006), 18-23. citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://connections.ideals.illinois.edu/works/25876>.
- Australian and New Zealand Information Literacy Framework: principles, standards and practice / editor Alan Bundy. Second edition. Adelaide : Australian and New Zealand Institute for Information Literacy, 2004.
- Bačić, E.; B. Peradenić-Kotur. Panel rasprava Slobodan pristup pravnim informacijama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2(2015), 413–420.
- Bast, C. M.; R. C. Pyle. Legal Research in the Computer Age A Paradigm Shift?. // Law library journal, 93, 2(2001), 285–302.
- Beljaars, B. Implementing Legal Information Literacy: A Challenge for the Curriculum. // International Journal of Legal Information 37, 3(2009). [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://scholarship.law.cornell.edu/ijli/vol37/iss3/7>.
- Brookes, S. Educating aspiring law librarians: a student's perspective. // Law Library Journal 97, 3(2005), 517–536.

- Butler, H. A. Frederick Hicks's Strategic Vision for Law Librarianship. // *Law Library journal* 98, 2(2006), 367-379. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/llj98&div=29&id=&page=>.
- Callister, P. D. Beyond training: law librarianship's quest for the pedagogy of legal research education. // *Law Library Journal* 7, 9(2003), 7-45. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://www.aallnet.org/main-menu/Publications/llj/LLJ-Archives/Vol-95/pub\\_llj\\_v95n01/2003-01.pdf](http://www.aallnet.org/main-menu/Publications/llj/LLJ-Archives/Vol-95/pub_llj_v95n01/2003-01.pdf).
- Competencies for information professionals of the 21st century. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://www.sla.org/PDFs/Competencies2003\\_revised.pdf](http://www.sla.org/PDFs/Competencies2003_revised.pdf).
- Constable, T. Legal knowledge and expertise: what law librarians should know. // *Moussaion*. 21, 2 (2003), 138-147.
- Corrall, S.; J. O'Brien. Developing the legal information professional: a study of competency, education and training needs. // *Aslib Proceedings* 63, 2/3(2011), 295-320. DOI: 10.1108/00012531111135718.
- Creswell, J. V. Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. 4th ed., Delhi, India: PHI Learning Private Limited, 2013.
- Cuffe, N. Law students experiences if information tehnology : implications for legal information literacy curriculum development. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.aare.edu.au/02pap/cuf02169.html>.
- Davies, J.; C. Jackson. Information literacy in the law curriculum: experiences from Cardiff. // *Law Teacher* 39, 2(2005), 1-14. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://orca.cf.ac.uk/5093/1/LawTeacher.pdf>.
- Donovan, J. M. Order matters: typology of dual-degreed law librarians. // *Legal Reference Services Quarterly* 33, 1(2014), 1-37. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0270319X.2014.869963?journalCode=wlr20>.
- European Case Law Identifier (ECLI). [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [https://e-justice.europa.eu/content\\_european\\_case\\_law\\_identifier\\_ecli-175-en.do?clang=hr](https://e-justice.europa.eu/content_european_case_law_identifier_ecli-175-en.do?clang=hr).
- EUR-Lex. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://eurlex.europa.eu/homepage.html?locale=hr>.
- Gates, F. Law librarianship as a career. // *Student Lawyer Journal* 25, 11 (1966), 6-12. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/studljer8&id=126>.
- Franić, M.; S. Dokuzović; J. Petrak. Sustavni pregled – podloga medicini utemeljenoj na znanstvenim spoznajama. // *JAHS* 2, 2(2016), 113-120.
- Gelman, J. Legal publishing and database protection. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://web.law.duke.edu/cspd/papers/legal.doc>.
- Golenko, D. Model intrakurikularnog pristupa informacijskoj pismenosti na visokoškolskoj razini u području prava: doktorska disertacija, Zadar : D. Golenko, 2016.



- Golenko, D.; K. Petr Balog; Lj. Siber. Information literacy programs in the field of law: case study of two law faculties in Croatia. // *Information Literacy: Key to an Inclusive Society : 4th European Conference, ECIL 2016, Prague, Czech Republic, October 10–13, 2016: revised selected papers* / S. Kurbanoğlu, J. Boustany, S. Špiranec, E. Grassian, D. Mizrachi, L. Roy, T. Çakmak (ur.). Berlin: Springer, 2017. Str. 385–393.
- Golenko, D.; Vilar, P.; Stričević, I. Academic Strategic Documents as a Framework for Good Information Literacy Programs: Case Study of Law Faculties in the Republic of Croatia. // *Worldwide Commonalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice: European Conference on Information Literacy, ECIL 2013 Istanbul, Turkey, October 22-25, 2013, Revised Selected Papers* / editors Kurbanoğlu, Serap ; Grassian, Esther ; Mizrachi, Diane ; Catts, Ralph ; Špiranec, Sonja. Cham, Heidelberg, New York, Dordrecht, London : Springer International Publishing, 2013., 415–421.
- Golenko, D.; P. Vilar; I. Stričević. Information literacy skills of law students: challenges for academic librarians. // *Scientific seminar with international participation Training models and best practices: proceedings* / editors Tanja Todorova, Dobrinka Stoikova. Varna: Izdavateljstvo „Za bukvice – O pismenjenja“, 2013. Str. 36–54.
- Golenko, D.; P. Vilar; I. Stričević. Strateški dokumenti - okvir za oblikovanje kvalitativnih programov informacijskega opismenjevanja študentov: študija primera na pravnih fakultetah v Republiki Hrvaški. // *Povezovanje, sodelovanje, skupnosti : ustvarimo državo bralcev: zbornik* / Tomaž Bešter, Damjana Vovk (ur.). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2017. Str. 23–47.
- Halmi, A. Kvalitativna metodologija u društvenim znanostima, Zagreb: A. G. Matoš, 1996.
- HeinOnline. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://heinonline.org/HOL/Welcome?collection=guest>.
- Ius-Info. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.iusinfo.hr/Default.aspx>.
- Kaplan, A. B.; Darvil, K. Think [and practice] like a lawyer: legal research for the new millennials. // *Legal Communication & Rhetoric: JALWD* 8(2011), 1-39. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=1917005](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1917005).
- Kaufmann, B. Information literacy in law: starting points for improving legal research competencies. // *International Journal of Legal Information* 38, 3(2010), 339–351. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/61058511/information-literacy-law-starting-points-improving-legal-research-competencies>.
- Kim-Prieto, D. The road not yet taken: how law student information literacy standards address identified issues in legal research education and training. // *Law Library Journal* 103, 4(2011), 605–630. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=1678146](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1678146).

- Kim-Prieto, D.; M. K. Kahvecioglu. Three faces of information literacy in legal studies: research instruction in the American Common Law, British Common Law, and Turkish Civilian Legal Traditions. // *International Journal of Legal Information* 42, 2(2014), 293–302. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://rucore.libraries.rutgers.edu/rutgers-lib/57247/PDF/1/play/>.
- Knjižnica Hrvatskoga sabora. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.sabor.hr/knjiznica/>.
- Knjižnica Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://pravri.uniri.hr/hr/knjiznica.html>.
- Knjižnica Pravnoga fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.pravos.unios.hr/knjiznica/baze-podata-ka-mzos>.
- Knjižnica Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.pravo.unizg.hr/biblioteka/>.
- Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odjel časopisa. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.pravo.unizg.hr/biblioteka/casopisi>.
- Kroski, E. *Law librarianship in the digital age*. Lanham, Md.: The Scarecrow Press, 2014.
- Ivey, R. Information literacy: how do librarians and academics work in partnership to deliver effective learning programs? // *Australian Academic & Research Libraries* 34 (2003); 100–113. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00048623.2003.10755225>.
- Leary, M. A. Service: the core of law librarianship. // *Legal Reference Services Quarterly* 22, 4 (2003), 1–10. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J113v22n04\\_01](https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J113v22n04_01).
- Lexis Nexis Academic. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.lexisnexis.com/hottopics/lnacademic/>.
- Lippincott, J. K. Librarians and cross-sector teamwork. // *ARL: A Bimonthly Report on Research Library Issues and Actions for ARL, CNI, and SPARC* 208/209(2000), 22–23.
- Machala, D. *Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije*. Zagreb: Sveučilišna naklada: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015.
- McLaurin Smith, N.; P. Presser. Embed with the faculty: legal information skills online. // *The Journal of Academic Librarianship* 31, 3(2005), 247–262.
- McNicol, S. The challenges of strategic planning in academic libraries. // *New Library World* 106, 11/12(2005), 496–509. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://leaders.dal.ca/uploads/document/challenges-of-strategic-planning-in-academic-libraries\\_43512.pdf](http://leaders.dal.ca/uploads/document/challenges-of-strategic-planning-in-academic-libraries_43512.pdf).

- Mersky, R.M.; B. L. Koneski-White. Law librarians: the trials ahead. // *Library Journal* 116, 15(1991), 34–37.
- Norris, M. The accidental profession. // *AALL Spectrum* 6, 6(2002), 26–30. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://www.aallnet.org/products/pub\\_sp0203/pub\\_sp0203\\_Accidental.pdf](http://www.aallnet.org/products/pub_sp0203/pub_sp0203_Accidental.pdf).
- Narodne novine. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.nn.hr/>.
- Neuendorf, K.. The content analysis guidebook. Thousand Oaks: Sage, 2002.
- Oakley, R.L. Education for law librarianship: avoiding the trade school mentality. // *Journal of Library Administration* 11, 3–4(1989), 147–164.
- Panella, D.; E. Mount. Basics of law librarianship. New York: London: Haworth Press, 1991.
- Pengelly, N. Not a box but a window: law libraries and legal education in a virtual world. // *Australian Law Librarian* 9, 2(2001), 122–127. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/AULawLib/2001/21.html>.
- Percy, J.; H. Kumar. Student services in the 21st century: evolution and innovation in discovering student needs, teaching information literacy, and designing library 2.0-based services. // *Georgetown Law Faculty Working Papers*. Paper 18. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [http://scholarship.law.georgetown.edu/fwps\\_papers/18](http://scholarship.law.georgetown.edu/fwps_papers/18).
- Petr Balog, K; Lj. Siber; B. Plaščak. Library instruction in two Croatian academic libraries. // *Worldwide Commonalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice: European Conference on Information Literacy, ECIL 2013 Istanbul, Turkey, October 22–25, 2013: revised selected papers / editors Serap Kurbanoglu, Esther Grassian, Diane Mizrahi, Ralph Catts, Sonja Špiranec*. Berlin: Springer International Publishing, 2013. Str. 558–565.
- Rowe-Nurse, K. The creative law librarian: continuing professional development: why and how. // *Australian Law Librarian* 23, 1(2015), 24–27. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/au-slwl23&div=10&id=&page=>.
- Ryesky, K. H. On solid legal ground: bringing information literacy to undergraduate-level law. // *Courses: Journal of Effective Teaching* 7, 2(2007), 21–35.
- Rodwell, J. Dinosaur or dynamo? The future for the subject specialist reference librarian. // *New Library World* 102, 1/2(2001), 48–52.
- Rumsey, M. Foreign and international law librarianship. // *Legal Reference Quarterly* 25, 2/3(2006), 73–88.
- South East European Association of Law and related Libraries (SEALL). [citirano: 2018-02-02]. Dostupno na: <http://www.biblio-pravo.org/en/1-x-round-table-south-east-european-association-of-law-and-related-libraries>.
- Stanfield, K. Good breeding? Hybrid professionals and the thriving library – a law firm perspective. // *Legal Information Management* 9, 4(2009), 293–296.

- The Bluebook – a uniform system of citation. [citirano: 2018-02-02]. Dostupno na: <https://www.legalbluebook.com/>.
- Todd, K. M. Competencies of law librarianship: reference, research, and patron services. // *Legal Reference Services Quarterly* 26, 1–2(2007), 7–22. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: [https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1300/J113v26n01\\_02?s-croll=top&needAccess=true](https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1300/J113v26n01_02?s-croll=top&needAccess=true).
- Torras, M.-C.; T. P. Saetre. Information literacy education: a process approach: professionalising the pedagogical role of academic libraries. Oxford: Chandos publishing, 2009.
- Types of law libraries (AALL). [citirano: 2018-02-02]. Dostupno na: <https://www.aall-net.org/careers/about-the-profession/types-of-law-libraries/>.
- Uloga i kompetencije bibliotekara u pravnim i srodnim bibliotekama. // pripremili za Društvo bibliotekara pravnih i srodnih biblioteka Jugoistočne Evrope Maja Kaljanac i Saša Madacki (Ad hoc grupa za kompetencije). [citirano: 2018-02-02]. Dostupno na: <https://seall2009.files.wordpress.com/>.
- Ustav Republike Hrvatske: (pročišćeni tekst). // *Narodne novine* 41, 705(2001). [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/232289.html>.
- Vićan, D. M.; B. Smerdel; Z. Pavić. *Engleski za pravnike*. Zagreb: Narodne novine, 2008.
- Visković, N. *Teorija države i prava*. Centar za dopisno obrazovanje: Birotehnika: Zagreb, 2001.
- Woxland, T. A. Why can't Johnny research? or It all started with Christopher Columbus Langdell. // *Law Library Journal* 81(1989), 451–465.
- Wright, N. Standing at the gates: a new law librarian wonders about the future role of the profession in legal research education. // *Legal Reference Services Quarterly* 27, 4(2009), 305–345. [citirano: 2018-08-15]. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02703190802694815>.
- Zbirka presuda Europskog suda: (izbor recentne prakse). / uredili Nada Bodiroga-Vukobrat, Dario Đerđa, Ana Pošćić. Zagreb: Inženjerski biro, 2011.